

Datum

2023-05-08

Vår referens

Alice Herrström

Projektsekreterare

alice.herrstrom@malmö.se

Remiss från Klimat- och näringslivsdepartementet - Kommissionens förslag till direktiv om styrkande och kommunikation om uttalade miljöpåståenden MN-2023-5502

Sammanfattning

EU-kommissionen föreslår en certifiering av miljöpåståenden och märkningar på den europeiska marknaden. Miljöpåståenden och märkningar föreslås kontrolleras avseende påstådda miljöeffekter kan styrkas samt hur miljöeffekterna kommuniceras. Miljönämnden ställer sig positiv till förslaget men önskar större tydlighet i vad som gäller för mikroföretag och hur märkningar ska kunna jämföras. Miljönämnden anser även att certifiering av social hållbarhet bör inkluderas i märkningarna.

Förslag till beslut

1. Miljönämnden svarar på kommunstyrelsen remiss enligt förvaltningens förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelsen, daterad 2023-05-08
- Proposal for a Directive on Green Claims

Beslutsplanering

Miljönämnden, 2023-06-20

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt en remiss från Klimat- och näringslivsdepartementet gällande EU-kommissionens förslag till direktiv om styrkande och kommunikation av uttalade miljöpåståenden till miljönämnden för samråd. Svar önskas senast 2023-06-28.

Bakgrund

EU-kommissionen föreslår att det ska upprättas en certifieringsprocess av frivilliga miljömärkningar för aktörer som handlar inom Europeiska unionen (EU). I denna process föreslås miljöpåståenden och märkningar kontrolleras avseende om påstådda miljöeffekter kan styrkas samt hur miljöeffekterna kommuniceras.

Huvudsyftet med förslaget är dels att öka de positiva miljöeffekterna och bidra till att accelerera den gröna omställningen mot en cirkulär, miljövänlig och klimatneutral ekonomi inom EU, dels att skydda konsumenter och företag från så kallad *greenwashing* (det vill säga en marknadsföringsstrategi som framhäver produkter som mer miljövänliga än vad de egentligen är för att öka försäljningen). EU-kommissionen vill möjliggöra för konsumenter att bidra till att accelerera den gröna omställningen genom informerade och hållbara inköp baserade på pålitliga miljöpåståenden och märkningar. Vidare är syftena med förslaget att: bidra till att förbättra tillförlitligheten i miljöpåståenden och märkningar; bidra till lika villkor på den interna marknaden; öka konkurrensen mellan aktörer som gör en ansträngning för att öka den ekologiska hållbarheten hos sina produkter och tjänster; samt att skapa kostnadsminskningar för aktörer som handlar över gränserna.

Idag finns över 200 miljömärkningar inom EU och inventeringar, utförda av EU-kommissionen, av miljöpåståenden och märkningar visar att cirka hälften av miljöpåståendena och märkningarna är vaga, missledande och ogrundade. Inventeringarna visade även att det saknas ordentliga verifieringar, bland annat verifiering av en tredje part, för cirka hälften av miljöpåståendena och märkningarna. Detta försvårar för konsumenten att göra informerade och hållbara inköp och sänker förtroendet för miljöpåståenden och märkningar generellt vilket är ogynnsamt för klimatet och miljön. EU-kommissionen bedömer att om konsumenter kan köpa produkter som faktiskt är bättre för miljön kommer det att leda till positiva effekter för miljön. Vidare har intressenter inom EU visat starkt stöd för att EU ska se över miljöpåståendena och märkningarna. Om förtroendet för miljöpåståenden och märkningar är lågt på grund av oseriösa aktörer kan det leda till att incitamenten för företag som faktiskt producerar hållbara produkter och tjänster att fortsätta med det försvagas.

EU-kommissionen föreslår att EU ska utveckla en gemensam certifiering av miljöpåståenden och märkningar för att harmonisera miljömärkningarna samt fasa ut de miljöpåståenden och märkningar som inte uppfyller de föreslagna kraven. Om medlemsländerna utvecklar egna ramverk kan det leda till konkurrerande ramverk och en fragmenterad inre marknad för miljömärkningar som försvårar handel över gränserna. Att koordinera miljömärkningarna centralt inom EU leder till kostnadsbesparingar för myndigheter och den privata sektorn.

Förslaget går ut på att EU kommer att utveckla en certifieringsprocess som består av minimikrav för hur miljöpåståenden och märkningar kan styrkas i forskning och faktiskt positiva miljöeffekter samt hur detta kommuniceras. Bedömningen är att kontrollen av kommunikationen kommer att leda till tydligare och mer transparenta påståenden. Kontrollerna föreslås genomföras av en tredje part och informationen som används för att styrka miljöpåståendena och märkningarna ska vara forskningsbaserad. Om miljöpåståendet och märkningen samt kommunikation inte uppfyller EU:s minimikrav får den inte användas på produkten eller tjänsten.

Certifieringen kommer att innebära ökade kostnader för företag som önskar att använda sig av miljöpåståenden och märkningar. EU-kommissionen bedömer däremot att eftersom antalet

miljömärkningar kommer att minska kan även den totala kostnaden minska när företagen kan ansöka om färre antal miljömärkningar. EU-kommissionen menar också att eftersom miljöpåståenden och märkningar är frivilliga och en typ av marknadsföring kan företagen kontrollera sina kostnader. Kostnaderna för små företag uppskattas bli proportionerligt högre och därför kommer mikroföretag (färre än 10 anställda och en årsomsättning på mindre än 2 miljoner euro) inte att inkluderas i förslaget gällande kontroller. Dock är företagen välkomna att genomföra kontrollen om de vill.

Gällande kostnader för offentlig sektor bedömer EU-kommissionen att kostnaden för att tillämpa kontrollerna inte kommer bli signifikanta eftersom all information kommer att finnas online och miljöpåståenden och märkningar kommer att kräva certifiering från en tredje part. För att undvika ökade kostnader för nationella och regionala myndigheter som utvecklar egna miljömärkningar kommer EU-kommissionen föreslå en paus i att utveckla nya märkningar tills certifieringen är på plats för att slippa granskning av märkningen snart efter att den lanserats.

Förvaltningens förslag till yttrande

Miljönämnden vill framföra följande synpunkter som bör beaktas och arbetas in i kommande förslag.

Cirkuläritet

I dagsläget finns det 230 miljömärkningar och 100 gröna energimärkningar i EU som skiljer sig åt gällande transparens. Miljönämnden välkomnar därför märkningar som är tillförlitliga och kontrollerbara, via verifiering från en tredje part. Odokumenterade påståenden om miljövänlighet där det saknas en vetenskaplig grund för påståendet bör fasas ut så att det blir lättare för konsumenten att göra informerade och hållbara inköp.

Miljönämnden önskar mer tydlighet i förslaget kring vad som ska gälla för små företag. Miljönämnden gör tolkningen att det finns vissa undantag för mikroföretag men att de generellt måste genomgå samma certifieringsprocess som stora företag. En risk med förslaget är att det kan bli svårare för små företag med begränsade resurser att kunna certifiera sig i enlighet med en ny standard.

Miljönämnden ser gärna fler initiativ från EU-kommissionen som rör reparation, renovering och andrahandsförsäljning. En viktig del av en cirkulär, miljövänlig och klimatneutral ekonomi inom EU är att förlänga livet på de produkter som redan har producerats.

Malmö stads konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp

Förslag om certifiering innebär en ökad möjlighet att nå Malmö stads mål om att Malmös konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp ska vara på god väg till en hållbar nivå (3,1 ton per person år 2030). Malmö stad arbetar för att påskynda den gröna omställningen genom att inkludera konsumenten och göra det enklare för konsumenten att göra mer hållbara val. Regleringar som minskar greenwashing är ett viktigt steg för att konsumenten ska kunna göra informerade och hållbara inköp som har en faktisk effekt på de konsumtionsbaserade utsläppen.

Förslaget är relevant för Malmös konsumenter då det kommer att krävas en minskning av de konsumtionsbaserade utsläppen till 1 ton koldioxidekvivalenter i utsläpp per person år 2050 för att nå ett hållbart utsläppsutrymme. Detta innebär att utsläppen utifrån 2020 års nivå behöver

halveras vart tionde år. För att ge konsumenten möjlighet att bidra till det hållbara utsläppsutrymmet bör miljömärkningar vara pålitliga men även jämförbara. Miljönämnden önskar en större tydlighet i förslaget kring jämförbarhet mellan märkningar och produkter i praktiken och hur detta ska mätas.

Fairtrade och ekologi

För att öka kunskapen hos konsumenter och i större utsträckning möjliggöra för informerade och hållbara inköp där klimatsmarta- och ekologiska produkter väljs i första hand krävs transparens i de olika märkningarna samt att det tydligt framgår vilka de positiva fördelarna är. Företag behöver tydligt upplysa om vad skillnaden är mellan de olika märkningarna samt hur deras kunskap kan delas och därmed uppmuntra konsumenter till att göra mer informerade och hållbara inköp.

Förslaget berör endast miljöaspekterna av märkningarna och innefattar inte de sociala aspekterna. För att uppnå målet med hållbar produktion och konsumtion föreslår miljönämnden att förslaget även bör ha med märkningar som gäller arbets- och levnadsvillkor för producenterna, och inte endast se till miljö- och klimatpåverkan av produkten.

Kemikalier

För kemiska ämnen och blandningar regleras märkning idag av CLP-förordningen som gäller i hela EU/EES-området. Ett liknande system för märkningar saknas för att upplysa om de kemikalier som finns i varor. Miljönämnden ser positivt på att även märkningar för de kemikalier som finns i varor tas fram. En märkning skulle vara positivt både ut konsumentperspektiv och ur ett livscykelperspektiv. Det är av stor vikt att konsumenten vet vilka kemikalier en vara innehåller för att kunna göra medvetna val och kunna välja en vara med mindre hälsopåverkan. Ur ett cirkulärt perspektiv är det viktigt att veta att varor som innehåller skadliga kemikalier inte fortsätter cirkuleras runt i samhället. En märkning skulle underlätta detta och göra andrahandsmarknaden säkrare.

Barnkonventionen

Förslaget skapar förutsättningar för arbetet med att minska de konsumtionsbaserade utsläppen vilket bidrar till en hållbar planet för kommande generationer. En gemensam certifiering av miljöpåståenden och märkningar skulle även kunna bidra till att barn inte utsätts för skadliga kemikalier.

Ansvariga

Rebecka Persson
Miljödirektör

Sofie Holmkvist
Avdelningschef
Miljöstrategiska avdelningen

